

STRESZCZENIE

1. Tytuł rozprawy doktorskiej

Ojcostwo Boga w Ewangelii Janowej w kontekście Targumu Neofiti 1. Analiza egzegetyczno-teologiczna

2. Streszczenie rozprawy doktorskiej

Ojcostwo Boga jest ważnym tematem teologicznym w Ewangelii Janowej. Wskazuje na to fakt, iż termin „ojciec” jest najczęściej występującym słowem. Pojawia się 136 razy, w tym aż 118 razy odnosi się do Boga jako Ojca. Jeszcze bardziej jest to widoczne w zestawieniu z Ewangelią synoptycznymi, gdzie termin ten występuje zdecydowanie rzadziej (Mt–63, Mk–18, Łk–56). W czwartej Ewangelii relacja Ojca i Syna jest przedstawiona w szczególny sposób. Ojciec jest Tym, który miłuje Syna (J 3,25; 10,17) i przekazuje Mu całą władzę (J 3,35). Natomiast Jezus jest określony jako Jednorodzony Syn (J 1,18; 3,16) i Posłany przez Ojca (J 12,44). Ta więź jest tak ścisła, że w Synu można zobaczyć Ojca (J 12,45; 14,9). Konsekwencją tego jest ich głęboka jedność wyrażona w słowach: „Ja i Ojciec jedno jesteśmy” (J 10,30).

Ewangelia Janowa ukazuje również ojcostwo Boga względem wierzących. Należy jednak zauważyć, że ta relacja przedstawiona jest przez pryzmat więzi łączącej Jezusa i Ojca. Ewangelista podkreśla, że pełne doświadczenie Boga jako Ojca jest udziałem uczniów dopiero po zmartwychwstaniu Chrystusa. Oznacza to, że mogą oni doświadczać relacji z Ojcem na tyle, na ile uczestniczą w życiu Syna. Stają się dziećmi Bożymi przez wiarę w Słowo (J 1,12), a dzięki Duchowi Świętemu otrzymują nowe życie (J 3,5).

Rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy i drugi przedstawiają ogólne idee dotyczące ojcostwa Boga w Targumie Neofiti 1 i Ewangelii Janowej. Posiadają one paralelną strukturę, by wyraźniej ukazać podobieństwa. Dwa następne rozdziały analizują wybrane wersety czwartej Ewangelii w kontekście omawianego targumu. Również w tym

przypadku widoczna jest ich podobna struktura wynikająca z przyjętej metody historyczno-krytycznej i egzegezy teologicznej.

Pierwszy rozdział jest zatytułowany „Bóg jako Ojciec w Targumie Neofiti 1”. Przedstawia ojcostwo Boga w trzech aspektach: transcendentnym (Ojciec, który jest w niebie), immanentnym (Bóg, który objawia się na ziemi) oraz społecznym (Bóg wobec synów Izraela). W pierwszej kolejności została omówiona terminologia, a następnie przeanalizowano konteksty, w jakich występuje badany fragment targumu.

Drugi rozdział podejmuje temat: „Bóg jako Ojciec w czwartej Ewangelii”. Został on przeanalizowany w trzech aspektach (transcendentnym, immanentnym i społecznym), analogicznie do poprzedniego rozdziału. Należy jednak podkreślić, że na tym etapie celowo nie pojawiają się żadne odniesienia do Targumu Neofiti 1, choć niejednokrotnie wskazuje się na podobieństwa terminologiczne i teologiczne z tekstami targumicznymi.

Trzeci rozdział: „Jezus jako Syn Boga” analizuje wybrane teksty Ewangelii Janowej dotyczące ojcostwa Boga względem Jezusa (J 1,18; 10,30; 17,1). Każdy z nich został poddany analizie literackiej, egzegetycznej i teologicznej. Na etapie analizy literackiej została dokonana próba retrowersji tekstu aramejskiego, który mógł tkwić u podłoża greckiej wersji Ewangelii. To działanie motywowane jest przekonaniem o aramejskim źródle czwartej Ewangelii istniejącym czy to w formie spisanej, czy też jedynie w przekazie ustnym. Dokonana retrowersja pozwoliła wyraźniej dostrzec podobieństwa z tekstem Targumu Neofiti 1.

W czwartym rozdziale zatytułowanym „Uczniowie jako dzieci Boga” przeprowadzono analizę literacką, egzegetyczną i teologiczną wybranych tekstów Janowych (J 1,12-13; 3,3-5; 17,20-21). Ponadto, została dokonana aramejska retrowersja omawianych wersetów dotyczących ojcostwa Boga względem uczniów. Należy podkreślić, że w trzecim i czwartym rozdziale teksty Janowe były badane w kontekście tradycji zawartych w Targumie Neofiti 1.

Podsumowując, niniejsza praca wykazuje wiele podobieństw między Janową ideą ojcostwa Boga a tradycjami zawartymi w Targumie Neofiti 1. Janowy sposób ukazania relacji Ojca z Synem, jaki i z uczniami, wielokrotnie odnosi się do terminów, czy też idei przekazanych w tradycji targumicznej. Przeprowadzone badania potwierdzają, że teksty czwartej Ewangelii mogą być głębiej rozumiane w świetle tegoż targumu.

3. **Słowa kluczowe:** ojcostwo, Ewangelia Jana, Targum Neofiti 1

S. Dorota Chwita